

Hallgatókból történeti kutatók
Ajánlás egy sikeres projekt hazai implementálására¹
Valentné Albert Éva

A dr. Hári Mária tiszteletére rendezett megemlékezésen és szakmai szimpóziumon Hollósy Helga „Pető András és Hári Mária francia nyelvű levelei a Kar könyvtárában” című előadásában említette azt a virtuális kasztrendszer, amelybe aszerint sorolódnak be kollégák, ki ismerte Pető Andrást vagy Hári Máriát személyesen. Sajnos kaszton kívüliként, saját emlékeimet nem tudom felhasználni, viszont kísérletet teszek annak bemutatására, hogy e közösség által őrzött emlékeket milyen módon lehetne az új generációnak, hallgatóinknak feldolgozni egy sikeres angol projekt implementálásával.

A projektet Charlotte Behr és Sonya Nevin alkotta meg, a londoni University of Roehampton Szent Ignác-i lelkeségű Digby Stuart főiskolájában, *The University Campus as Learning Resource (Az egyetem terei, mint történeti források)* címmel. Az egyetem, valamint a 2014-ben megkezdett 18 hónapos projekt rövid ismertetése mellett a program főiskolai adaptációjának lehetőségeit is szeretném bemutatni. (Behr, Nevin, 2018)

A Roehampton Egyetem

1. kép. A Fröbel-tó a Roehampton Egyetem kampuszán. Előtérben euritmia gyakorlatokat, azaz kifejező táncot végző hallgatókat és korcsolyázó egykori növendék lányokat, valamint a tó gazdag élővilágát bemutató információs tábla. A háttérben az egyetem egyik műemléképülete, a Grove House. (Fotó Valent Zsolt)

A Roehampton Egyetem (Roehampton University) négy, gazdag múlttal rendelkező főiskola egyesüléséből jött létre, melyek a következők: a Szent Ignác-i lelkeségű Digby Stuart College, a reformoktatást képviselő Froebel College, a metodista Southlands College és az anglikán Whitelands College.

¹ Készült a 2022. október 7-én, dr. Hári Mária tiszteletére szervezett szakmai szimpóziumon elhangzott előadás, valamint a szerző 2021-es *Iskolai terekbe rejtett múltunk: tanulás és a szabadidő terei a Sacré Coeur rend iskoláiban, térben és időben* c. tanulmánya alapján.

3. kép. Szent Szív kápolna. Sacred Heart Chapel. *Lelőhely: Society of The Sacred Heart England and Wales Provincial Archives, Roehampton University, London*

1841-ben alapított az anglikán The Church of England's National Society női tanárképző főiskolát Whitelands néven, amely 2005-ben költözött a kampusz területére.⁵ Ez utóbbi főiskola szorosan kapcsolódik az *arts and crafts* mozgalomhoz. A négy főiskola 1975-ben egyesült, 2004-ben egyetemi rangot kapott. Az iskolák a tanítónő- és tanárnőképzés fellegvárai.

A négy korábbi intézmény sok tekintetben megtartotta önállóságát, például gazdag levéltári anyagaikat saját archívumaikban őrzik.

London Roehampton városrészében, a mai egyetem területén, elsőként a római katolikus Sacré Coeur rend alapította meg első iskoláját 1850-ben. A tanítónőképzés 1874-ben kezdődött.² A Friedrich Fröbel reform elveit követő Froebel Educational Institute 1892-ben kezdte meg az óvónők képzését. A jelenlegi, roehamptoni kampuszra 1921-ben költöztek.³ A Southlands College jogelődje 1872-ben kezdte meg a tanárnők képzését második metodista képzőhelyként. Az intézmény 1997-ben költözött Roehamptonba.⁴

A Handwork class, 1930s

4. kép. Froebel Intézet hallgatóinak tantervi tevékenységei. (Froebel student curriculum activities) *Lelőhely: FACS/15/4/8/4 Fotó: Peter Weston (2002): The Froebel Educational Institute: the Origins and History of the College. University of Surrey Roehampton. London. P. 55.*

² <https://www.roehampton.ac.uk/colleges/digby-stuart-college/history/>

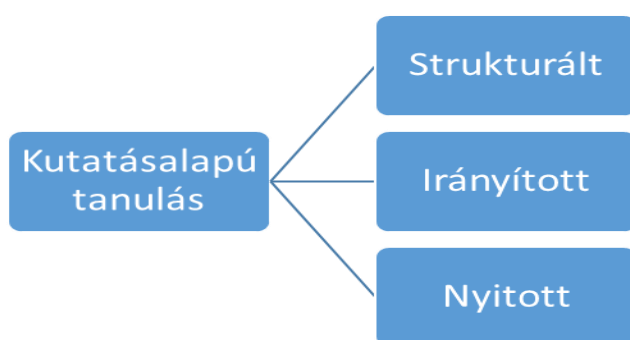
³ <https://www.roehampton.ac.uk/colleges/froebel-college/froebel-history/>

⁴ <https://www.roehampton.ac.uk/colleges/southlands-college/history/>

⁵ <https://www.roehampton.ac.uk/colleges/whitelands-college/>

A módszer

A Roehampton Campus Project során használt módszer a *kutatásalapú oktatás* (research-based education) egyik sikeres példája. (Behr 2017) A fogalom a hazai pedagógiai szóhasználatban az IBL (Inquire-Based Learning) fordításaként szerepel. Az IBL-nek három típusa vagy fokozata van. A *strukturált* kutatás folyamán a diákok a tanár által megadott kutatási problémán dolgoznak, amelyhez a szükséges anyagokat és eszközöket, valamint a kutatás lépéseit is a tanár szolgáltatja. Az *irányított* kutatásalapú tanulásnál a tanár csak a kutatási problémát határozza meg, és biztosítja a szükséges eszközöket, de a kutatás lépéseit már nem írja elő. A 3. fokozatban a *nyílt* kutatásalapú tanulásnál a kutatási probléma meghatározása is a tanulók feladata. (DOBRÓNÉ – FUTÓNÉ – GŐZ – REVÁKNÉ, 2015, 7.)

5. kép. A kutatásalapú tanulás (Inquire-Based Learning) fokozatai

Esetünkben azonban nemcsak a kutatás szimulálásáról, hanem valódi kutatásról van szó, ahol a diákok a megfelelő elméleti és kutatói készségekkel felruházva eddig fel nem kutatott történeteket, forrásokat, tárgyi emlékeket tárnak fel. Valódi kutatást végeznek valódi eredményekkel. A projekt alkotói 2018-as tanulmányukban említik, hogy a hallgatók tanulmányaik elején gyakorta úgy hiszik, hogy korábban már minden elsődleges forrást feltártak, az ő kutatásaik érdemi, új eredménnyel nem zárulhatnak majd...

A projekt célja

A gazdag természetes és épített környezettel rendelkező Roehampton University két féléves Roehampton Campus Projectje (továbbiakban rövidítve RCP) kettős fókusszal rendelkező vizsgálatra hívta a projektbe bekapcsolódó roehamptoni diákokat. Egyrészt az egyes intézmények történetének kutatására (amely intézmények, földrajzilag, nemcsak a jelenlegi kampuszhoz köthetők), másrészt a mai kampuszt alkotó épületek, kertek, műemlékek történetére, történeteinek feltárására, melyek a messzi régmúltba nyúlnak vissza, az idetelepülő oktatási intézményeket jócskán megelőzve. A projekt első félévében bevezető előadások, elméleti háttértartalmak taglalása, kutatáshoz szükséges készségek fejlesztése (pl. irathasználat a levéltárban), valamint az egyetem különböző helyszíneinek meglátogatása (Campus Tour) zajlott, ez utóbbi Gilly King, az egyetem örökségvédelmi szakértőjének vezetésével.

Az elméleti előadók az egyetem intézményeinek, valamint a jelenlegi kampusz helytörténeti emlékeinek kapcsán, azokat tágabb elméleti és historiográfiai keretbe

helyezve, emeltek ki különböző történeti témákat. Nevin és Behr a projektet összefoglaló tanulmányából (BEHR – NEVIN, 2018) következnek néhány kiragadott téma. A helyi tanárképzés története, a neveléspolitikai történetébe ágyazható... A kampuszon található műemlékek, épületek tanulmányozása a társadalmi hierarchia, osztályok és privilégiumok tanulmányozásához is elvezet... A katolikus emlékeken keresztül a közösség nevelésben betöltött szerepe is kiviláglik... Az *arts and crafts* mozgalom műalkotásai és dokumentumai biográfiai kutatásokhoz is szolgáltathatnak fontos adalékokat.

6. kép. Mini kiállítás a Fröbel Archívumban. University of Roehampton, Archives and Special Collections, Froebel Archive for Childhood Studies (Fotó: Valent Zsolt)

éppen egykori növendékéről. Ottjártamkor már az első napon rabul ejtett a 7. képen szereplő épület, nemcsak az ott még bátrabban ugránczó mókusok miatt, hanem titokzatossága okán is. A kampusztúrán ez az öreg vaskapu is kinyílt, hogy megmutassa a kíváncsi szemek elől elzárt titkát, a féldomborművekkel gazdagon díszített síremléket, majd fény derüljön a kint elhelyezkedő, a mauzóleum-

A kutatási készségek fejlesztése az archívumok használatától, oral history interjúk etikai kérdésein át, a pontos szakirodalmi hivatkozások, szerzői jogok ismertetésén túl az online elérhető források, pl. napilapok, magazinok adatbázisában történő keresésre is kiterjedtek. A projekt vezetői tanulmányukban kiemelték, hogy a megszokott szöveges, vagy képi dokumentumokon kívül fontosnak tartották, hogy diákjaik megérinthessék a tárgyi emlékeket, és ne csak a fényképész szemszögéből, hanem különböző oldalokról, különböző kontextusokból, különböző elméleti megközelítésekből vizsgálják azokat.

A Gilly King vezette kampusztúrákon a diákok olyan, általában lezárt, területeire is eljuthattak egyetemüknek, ami izgalmas adalékokkal szolgált a terület korábbi tulajdonosairól, vagy

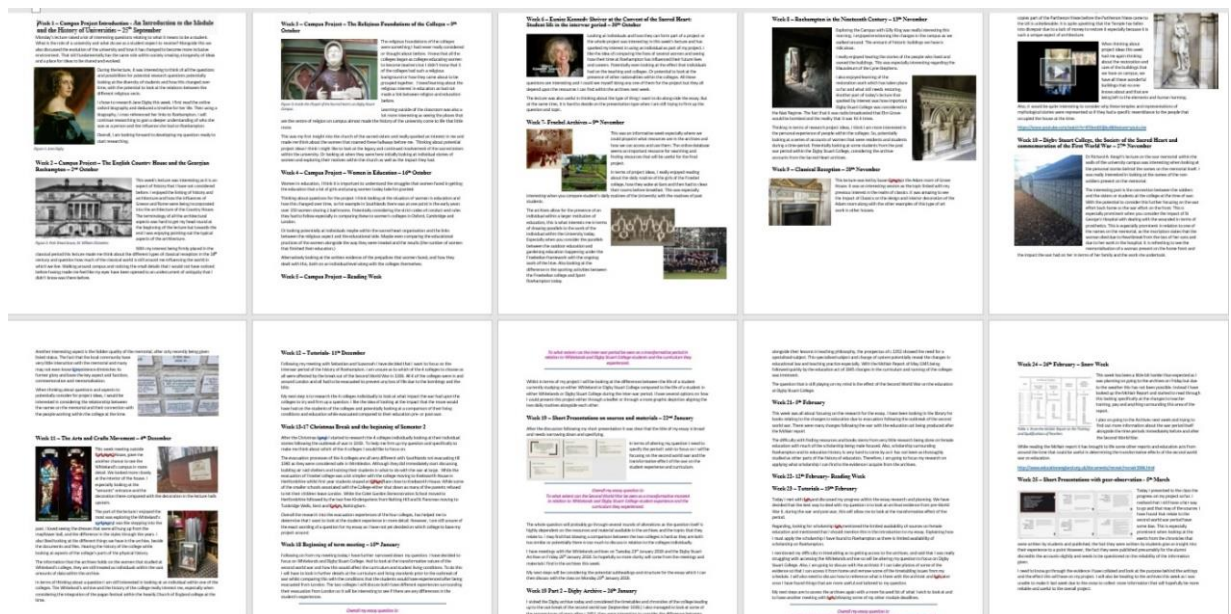

7. kép. Síremlék az egyetem bejárata mellett (Fotó: Valent Zsolt)

ból kiszoruló sírokba temetett egykori családtagok kilétére és szövevényes viszonyára, regénybe illő életükre.

A kurzus során a hallgatók egy közös adatbázist használhattak, és továbbépíthettek, amelybe tanáraik különböző segédanyagokat töltöttek fel. Az adatbázis, hely, személy, vallás stb. jellemzőkön átívelő kapcsolati hálót teremtett a kampusz történetében szereplő egyes elemek (személyek, épületek stb.) között. Az adatbázisról egy rövid bemutató jellemzés a lábjegyzeten szereplő linken olvasható,⁶ ahol is láthatóvá válik a négyféle adat összekapcsolása, a hely térképen megjelölve a kampusz területén, az idő az idővonalon megjelölve, valamint a személyek és szervezetek, épületek köre. A projektet változatos tanulási megközelítések jellemezték. Bizonyos látogatások előkészületeket igényeltek, pl. ismertető elolvasása, vagy film megtekintése, némelyek pedig előkészületek nélkül zajlottak: pl. ólomüveg megszemlélése. Az előadások, látogatások és készségfejlesztések kombinációja kézzelfogható tanulási tapasztalatokkal szolgált.

A második félévben, a diákok által készített önálló kutatási projektek is ebben az adatbázisban kaptak helyet. A sikeres projektek készítése egyéni és csoportos munkában zajlott. A projekt végeredménye bármilyen médiumra kerülhetett, pl. egy hatásos poszter, vagy videófilm készítése is megengedett, a megszokott prezentációforma mellett. Képregény is született, egy helyi illusztrátor, Ben Wagett segítségével. Az eredmények megosztására konferenciát szerveztek, de a különböző közegeknek szóló előadási formák, pl. gyerekekhez szóló médiumok is készülhettek. A RCP egész ideje alatt a diákoknak egy reflexiót is tartalmazó blogot kellett írniuk (reflective journal). Ezt hetente ellenőrizték. (BEHR, NEVIN, 2018)

8. kép. Paige Zoe Hill roehamptoni diák reflektív blogja a Roehampton Campus Projektről

⁶ <http://heuristnetwork.org/roehampton-campus-project/>

Példaként Paige Zoe Hill roehamptoni diák reflektív blogját (8. kép) mutatom be az elsőféléves órák címeivel:

1. hét – Az egyetem története, modulbevezető (szept. 15.)
2. hét – Vidéki kúria (English Country House) és a georgiánus Roehampton (okt. 2.)
3. hét – A főiskolák vallásos alapjai (okt. 9.)
4. hét – Nők az oktatásban (okt. 16.)
5. hét – Az olvasás hete
6. hét – Eunice Kennedy Shriver a Szent Szív Intézetben: Diákélet a két háború között (okt. 30.)
7. hét – Fröbel Archívum (Froebel Archives) (nov. 9.)
8. hét – Roehampton a 19. században (nov. 13.)
9. hét – Klasszicizmus recepciója (nov. 20.)
10. hét – A Digby Stuart főiskola és az első világháború emlékei (nov. 27.)
11. hét – Az Arts and Crafts mozgalom (dec. 4.)
12. hét – Konzultáció (dec. 11.)

Az implementálás lehetőségei

A kampusz projekt implementálható lenne a Semmelweis Egyetem Pető András Karán is új kurzusként, vagy a Neveléstörténet kutatási műhelybe ágyazottan. Kutatási irány lehet Pető András dokumentálható kapcsolati hálójának feltárása Földesi Renáta kutatásai, elsősorban a 2019-es disszertációjában megkezdett adatbázis továbbépítése által. Kiragadva a ma már bőségesen megtalálható példák közül kettőt, Szabó Zoltán András 2019-es tanulmányát, vagy Christopher Warren és munkatársai által kezdeményezett Six degrees of Francis Bacon c. projektet.

Másik nagy irány lehet a kutatást a kulturális emlékezet oldaláról megközelíteni, ezen belül feltárni a *mimetikus*, a *tárgyakban megnyilvánuló*, és a *kommunikatív emlékezet* emléknymait. (Assmann, 2018) Mimetikus emlékezetben őrződnek Pető András szavai és a hozzácsatolt mozdulatsorok, amelyet naponta ismételnék a Semmelweis Egyetem Pető András Konduktív Gyakorló Általános Iskola és Kollégium kisdíákjai egy-egy intendálással egybekötött feladat elvégzése során.

A tárgyakban megnyilvánuló emlékezet nemcsak a „szokásos” archívumban őrzött szöveges dokumentumok feltárását jelenti, hanem új források felkutatását is, amelyre példaként Frank Tamás 2022-es előadását, a konduktív pedagógia sajtóbeli reprezentációjának tartalomelemzéssel történő vizsgálatát említhetjük, de az archív fényképek ikonológiai módszerekkel történő elemzése is folytatható, a pedagógia világából például Géczi János (2008), a konduktív pedagógia köréből Földesi Renáta (2017) tanulmányára hivatkozva. A konduktív pedagógiában használt egyedi, különleges taneszközök feltárása sem teljes még. Az épületek által őrzött észrevétlen üzenetek felismerése is kutatásra vár. Figyelmünk ugyanis könnyen átsiklik akár természeti, akár épített környezetünk titokzatos világán. Ennek az egyáltalán nem újkeletű „környezeti vakságnak” (K. Fisher, 2002, 2005, idézi Tutenel, P., Coorevits, S., 2017. 15.) igen összetett okai lehetnek. Elveszhet a „hely” eredeti jelentése, több okból kifolyólag is, ha például eltűnik az az emlékezetközösség, aki gondozza a „helyet” létrehozó szándékok emlékeit. A „hely” többé nem fontos már, nem kiemelkedő, csak egy hangsúlytalan díszlet. Ott van ugyan, de mintha valami érzékelés

csapdában lenne, nem vesszük észre többé, elveszti számunkra jelentőségét... (v. ö. Valentné Albert, 2021)

A kommunikatív emlékezet illékony emlékeit, az oral historyt addig kell összegyűjteni, amíg elérhetők a „kaszton belüli” források, bár ezt a közösséget már rég nemcsak ők alkotják, hanem minden új tanulóval, minden új hallgatóval, minden új érintett szülővel, minden új szakemberrel napról napra nő, gyarapítva ezzel az emlékezetközösség tagjainak számát, Pierre Nora (2010) szavaival élve, *emlékezet-hellyé* alakítva minden apró fejlődést, amelyet Pető András módszere útján ért el együtt gyermek és konduktor.

Források

Levéltárak

FACS: University of Roehampton, Archives and Special Collections, Froebel Archive for Childhood Studies
Society of The Sacred Heart England and Wales Provincial Archives, Barat House | University of Roehampton | London

Irodalomjegyzék

- Assmann, Jan (2018): A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest.
- Behr, Charlotte (2017): History student researching their university and engaging an audience. In: Brent Carnell, Dilly Fung (szerk.): Developing the Higher Education Curriculum. Research-Based Education in Practice. UCL Press, London, 241–242.
- Behr, Charlotte – Nevin, Suzanne (2018): The Roehampton Campus Project. Using campus, collections and memories of the university as a learning and teaching resource for Humanities students. Arts and Humanities in Higher Education. 1–21. 2020.02.29-én elérhető változat: https://pure.roehampton.ac.uk/ws/portalfiles/portal/911500/AHH_15_0066_Nevin_Behr.pdf
- Dobroné Tóth Márta – Futóné Monori Edit – Gőz József – Revákné Markóczi Ibolya (2015): Biológiatanítás az IKT és IBL világában. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- Földesi Renáta (2017): A képelemzés lehetőségei a konduktív pedagógiában. Gyermeknevelés, Online Tudományos Folyóirat, 5(1), 143–154.
- Földesi Renáta (2019): Pető András életpályája: a konduktív pedagógiához vezető út (1911–1967). PhD-disszertáció. ELTE PPK, Neveléstudományi Doktori Iskola. Budapest, 2019.
- Frank, Tamás (2022): Press representation of the institutionalisation of conductive pedagogy from the 1950s. In: Túri Ibolya, Vona Zsófia, Vissi Tímea (szerk.): Abstract book, 11th World Congress on Conductive Education, Budapest, 41.
- Géczi János (2008): Ikonológia-ikonográfia mint a történeti pedagógia segédtudománya, Iskolakultúra, 18. 1–2., 108–119.

- Hollósy Helga (2022): Pető András és Hári Mária francia nyelvű levelei a Kar könyvtárában. (előadás) Elhangzott a Semmelweis Egyetem Pető András Kar HTI által, dr. Hári Mária tiszteletére szervezett szakmai Szimpóziumon, 2022. október 7-én. (Szerkesztett változat folyóiratunk jelen számában olvasható.)
- Nora, Pierre (2010): Emlékezet és történelem között. Napvilág Kiadó, Budapest
- Szabó Zoltán András (2019): Csomópontok és élek a pedagógiában – Barabási Albert László A hálózatok tudománya című könyve nyomán. In: Baska Gabriella, Hegedűs Judit, Szabó, Zoltán András (szerk.) Visszhangzó századok. Tanulmányok, ünnepi írások Szabolcs Éva tiszteletére. L'Harmattan, Bp., 118–126.
- Tutenel, Piet – Coorevits, Sarah (2017): Nem csupán egy tégl a falban. A tanító tér. In: Sárkány Péter és Tamáska Máté (szerk.): A tanulás helyei. Iskolaépítészet. Martin Opitz Kiadó, Budapest, 15–31.
- Valentné Albert Éva (2021): Iskolai terekbe rejtett múltunk. Tanulás és a szabadidő terei a Sacré Coeur rend iskoláiban, térben és időben. In: Düll Andrea, Somogyi Krisztina, Tamáska Máté (szerk.): Iskolaépítészet Magyarországon. Örökség és megújulás. Martin Opitz Kiadó, Budapest, 185–206.
- Valentné Albert, Éva (2022): Hallgatókból történeti kutatók. Ajánlás egy sikeres projekt hazai implementálására. (Előadás.) Elhangzott a Semmelweis Egyetem Pető András Kar HTI által, dr. Hári Mária tiszteletére szervezett szakmai Szimpóziumon 2022. október 7-én. (Szerkesztett változata jelen lapszámunkban olvasható.)
- Warren, Christopher – Shore, Daniel – Otis, Jessica – Wang, Lawrence – Finegold, Mike – Shalizi. Cosma: „Francis Bacon Network [2, 1562–1626, 61–100%]” Six Degrees of Francis Bacon.
http://www.sixdegreesoffrancisbacon.com/?ids=10000473&min_confidence=60&type=network, 12/14/2022.
- Weston, Peter (2002): The Froebel Educational Institute. The Origins and History of the College. University of Surrey Roehampton, London.

Iskolai, vagy iskolához köthető honlapok

- <http://heuristnetwork.org/roehampton-campus-project/>
<https://www.roehampton.ac.uk/colleges/digby-stuart-college/history/>
<https://www.roehampton.ac.uk/colleges/froebel-college/froebel-history/>
<https://www.roehampton.ac.uk/colleges/southlands-college/history/>
<https://www.roehampton.ac.uk/colleges/whitelands-college/>
<https://www.roehampton.ac.uk/student-life/cafes-bars-and-social-spaces/>
<http://www.sacredhearthish.org.uk/>
<http://www.sc-europe.net/Hammersmith/>
<https://www.youtube.com/watch?v=4TZemDOjbu4&feature=youtu.be>